

KOMENTARI NA GETEOV FAUST

Faust je zadatak kojem je Gete posvetio duge godine, godine u kojima nije samo delo raslo, već i njegov autor koji je, prema R. Steiner-u, svoj duh podigao na sve više nivoe. Jer je kušać poput „trenera“ koji nam stvara teškoće da, kada ga savesni čovek savlada, njegova ljudska priroda postaje jača i savršenija u svom duhovnom radu. Štajner nam takođe kaže da, imajući u vidu prirodu iskušenja; s jedne strane, zavodljivosti koje nas vode do sebičnosti; i, s druge strane, poimanje spoljnog sveta samo kao predstavljanja razuma dovodi do dva oblika zla, onog koji Lucifer personifikuje i onog koji Ahriman utelovljuje.

Ovo bi trebalo pretpostaviti, u delu intenziteta, obima i sadržaja poput onoga kojim se bavimo, koji, stavljajući u kontekst dela dva lika koja su u Faustovo delo umešala sa suprotne strane, iz dve različite tačke gledišta, bilo bi jako komplikovano.

Činjenica da stalno treba da preuzima scenu iz jednog lika u drugi, produbljujući Faustu-a, poremetila bi ritam dela u tom stalnom dolasku i odlasku. Iz tog razloga, uvek prema doktorskim komentarima, zašto su oba lika koncentrisana u jednoj figuri: Mefistovoj. Ta potreba je bila veliki napor za Gete: izgraditi od te „dualnosti“ koja je delovala na Fausta, iz dve različite vrste, „jedinstvo“ koncentrisano u jednom liku. Ovo je bila velika poteškoća sa kojom se autor morao suočiti i u isto vreme mu je pomoglo da se postepeno uspne u svom duhovnom razvoju.

U Gete-u uvek postoji čežnja za sposobnim razmatranjem razumne stvarnosti s druge strane, od one koja je čista percepcija duha. Pronalaženje te skrivene stvarnosti koja otvara vrata između sveta čula i onog drugog preosetljivog scenarija. Zato delo uvek podstiče, prisutno je, rad na proširenju moralnog osećaja koji čoveka uzdiže iznad opaženog sveta.

KUŠAČ

Čini se da je Gete inspirisao svog Fausta, u "Princu nekromantije", tekstu koji govori o životu Johanesa Fausta koji je, prema onome što se kaže, bio prijatelj Kornelija Agripe i Teofrasta Paracelsusa,

izgleda da se od malih nogu osetio privlačnim za okultizam, za alhemiju i za filozofski hermetizam Hermesa Trimegistra. U početku se držao Lutera, ali ubrzo se odvojio od njegove nauke pošto ga je privuklo drevno paganstvo.

Pakt koji je raspravljao sa đavolom sličan je onome što se pripoveda u drevnom paganstvu i što je, da bi bilo ratifikovano, potpisano s kapljicom krvi. Tvrde da je ugovor ostavio na stolu da bi ga Sotona pokupio. Razlog zbog kojeg je formalnost žigosana krvlju je taj što u njoj počiva ljudsko Ja. Stoga, đavo, posедуjući je, stiče apsolutnu moć nad potpisnikom. Od tog trenutka, Faustova je moć eksponencijalno rasla, a njegova mudrost i erudicija zadivila je slušatelje. Kao i svaki okultista, i on je imao slugu Christophera Vagnera, koga je zamolio da njegovi spisi nestanu nakon njegove smrti. Pakt s đavolom je bio na sedam godina. Pošto su istekle, verifikovao je drugo partnerstvo, u kom je predaja Fausta svom „vladaocu“ bila potpuna. Njegov kraj došao na kraju ovog poslednjeg udruživanja i čini se, da je njegova smrt bila užasna. Kada se to dogodilo - Vagner - je održao svoje obećanje spaljivanjem svih dela majstora. Ali nije održao istu savesnost reči, pošto je ispričao mnoga iskustva koja je doživeo u njegovom društvu. Međutim, on se nije otarasio redovitih nastupa maga, sve dok nije odlučio da napravi zaveru koja ga je konačno odvojila od njega.

KORESPONDENCIJE IZMEĐU OVOG FAUSTA I ONOG ZAMIŠLJENOG OD STRANE GETEA

Ova legenda je osnova Geteovog dela, kao što je bila i za i Lenau, Heine i Thomas Mann-a, između ostalih. Iako je i sam Gete rekao da ju je prihvatio ne da bi od nje načinio hroniku, jedno ponavljanje, nego kao argument za svoj književni eksperiment. Ono što on namerava jeste da stvori sliku jedne stvarnosti sa svog stvaralačkog aspekta, iako ta perspektiva nije dovoljna za nameru koja bodri pesnika. Ono što on zaista želi da odrazi je lik, mitskog Faust-a, trenutno smeštenog u sadašnjost trenutka i polazeći sa tog trenutka u vremenu, odraziti njegov odnos s njim, ne kakav je bio, već kakav bi bio sada u protoku te fiktivne sadašnjosti. Tako igra sa onim što

dolazi iz prošlosti u svoju sadašnjosti. Aktualizuje ga. Događaje i mesta pokreće i iz toga proizilazi novo u večnom vaskrsenju.

Ako smo dobri posmatrači, uverićemo se da ovaj Faust - moderni - ne zauzima isti prostor kao onaj drugi autonomniji u svojim radnjama i da mu ne treba niko, čak ni da privuče duhove. Onaj koji je stvorio Gete postaje, bez ičega, Sotonin sluga. Novi Faust nema snagu i moć starog. On je bespomoćniji i u svakom trenutku mu je potreban savet i uputstvo protivnika. Ali to, njegova slabost, njegova prividna zavisnost, ne krije - od probuđenog posmatrača - činjenicu da on (novi Faust), radije, pokušava da iskoristi protivnika kao instrumenta. Dakle, sebičnost koju Lucifer u njemu budi, povezana je s korisnošću koju može pronaći u Ahrimanu da ispuni svoje želje, uključujući i ljubav prema Margareti, kako to proizlazi iz kvaliteta pakta. To je verni portret onoga što je krivotvoreno u ovoj sadašnjosti u kojoj egoizam (Lucifer) ljudi (MOĆ), pronalazi mogućnost svoje realizacije u Ahrimanu (TEHNOLOGIJA).

Vagnerov lik takođe je radikalno drugačiji, budući da je on, u prvom Faustu, poverljiv i, navodno, živio je s njim u svim iskustvima svog učitelja, tako da on može ispričati sve što mu se dogodilo, uprkos toga što su se spalili svi njegovi papiri. Takođe, tačno je da može postojati sumnja da li je sve što je ispričao bilo u skladu sa stvarnošću ili je to bio plod njegove mašte. U novom izgledu, geteov Vagner ostao je po strani jer ne prisustvuje susretima s Mefistom. Nema mitski kvalitet. On nije majstorov pratilac u svim okolnostima. Ovo, a šta da se radi, postaje zadatak Mefista, koji se, kao što smo to već rekli, koristi da zadovolji čežnje kojima Faustov egoizam teži. Ta dihotomija (podela u dva dela) koja se pojavljuje u liku Mefista, manifestuje se u načinu delovanja centralnog lika dela u kojem oni deluju vodeći zajedno, uprkos činjenici da Faust sebe smatra gospodarem i akterom svog dela, k svojoj propasti. To se takođe dešava sa savremenim čovekom koji se, verujući da je gospodar i glavni situacije, oslanjajući se na tehnologiju koja ga nadmašuje, ne umejući da ga pravilno koristi, u svojoj karijeri bez kočnica u potrazi za zadovoljstvima lična i besmrtnost usredsređena na materiju (Veštačka inteligencija), u rukama je svog suparnika, bez da je toga svestan.

Gete, ne samo da aktuelizuje ličnost, već takođe prikuplja značenje koje dolazi iz prošlosti i projicira ga u budućnost. To znači, prema Steinerovim rečima, da ono što čini pokazuje u svom delu jedan put inicijacije, put kojim je on sledio tokom mnogih godina uloženi u pisanje dela i to, na kraju, je to uzdigao do kontemplacije o najvišim misterijama. Nema sumnje da onaj ko dostigne ove visine ima mnogo svesniju viziju sveta od onog koji imaju druga savremena ljudskog bića. Na ovaj način možete videti kako, s jedne strane, luciferični aspekt deluje na čoveka - kao što smo već rekli - na određene sile koje pogoršavaju ljudski egoizam. Dok arhimanični kušač to radi na prezentacijama sveta koje ljudsko biće šematizuje kroz znanje.

Mi razmatramo čulni svet kroz slike koje oblikujemo posmatranjem sveta. One će, iako imaju isto poreklo za sve ljude, varirati u zavisnosti od određene konstitucije svakoga i okolnosti koje ga okružuju. A upravo tu stoji kušač mešajući se u odnos koji čovek održava sa samim sobom, s čulnim svetom i s onima s kojima ulazi u odnos. On je taj koji seje neslaganje u svetu razdvajajući ljude.

Nema sumnje da je svaki čovek prema osobenostima svog bića prijemčiviji za jednog ili drugog kušača. Po svojoj prirodi, Faust će nesumnjivo mnogo više biti pod uticajem Arhimana. Međutim, Gete je imao potrebu, trebao, za pisanje svog dela tu dvostrukost koncentrisanu na jedinstveni lik, Mefista. Da iz te dvoglave celine, razmotri ljudski postanak i u toj borbi učini da Faust pobedi pred izazovom. Faustov sukob je sukob čovečanstva, dilema koju autor razrešava u liku koji se, pod suprotnim uticajima, priprema da se suoči sa njima.

AKTUELNOST FAUSTA

Trenutno je čovek sve više fokusiran na fizičku stvarnost, ova situacija je rezultat talasa materijalizma koji muči čovečanstvo. Kao neposredna posledica, u svakom trenutku dolaska tog osećaja on se udobnije useljava kod ljudi. Ono što je započelo na polju nauke proširilo se na sve domene ljudskog znanja, ovaj hiper-materijalizam je postao prihvaćen validan pogled na svet i, unutar njega, sve je materija - Dalje od nje nema ničega. Na ovaj način,

čovjek, uronjen u ovu petlju, zaboravio je svoju duhovnu matricu i sam smisao života, i to ga vodi, nesvesno, vodi do mišljenja lišenog slobode. suočeni smo sa haotičnom situacijom, u kojoj, vođeni jedinstvenim mišljenjem, ne razvijamo posebne tehnike za svako područje istraživanja, prateći istu proceduru - za sve slučajeve - što nas vodi k metodološkom monizmu u kome je sve mereno jednim modelom. Aktivno mišljenje se pomračilo pred ogledalom koje samo odražava apstraktno. U njemu pobeđuje Ahriman s obzirom na to da smo, izgubivši natčulna opažanja, učinili da se sve „pojavljuje“ iz materije, od onog najnižeg, razbijajući tako harmoniju koju ljudsko biće mora da pronađe sa kosmosom.

Upravo u ovom trenutku razmišljanja, kada je stvarnost Fausta počela da se oblikuje u meni, s obzirom na to da je jedina misija koja karakteriše protivnika to da nas učini potpuno ljudskim. I upravo je to izazov koji čovečanstvo (Faust) mora prevazići, odatle (iz Faustove stvarnosti) se očekuje da ćemo moći da prepoznamo i izrazimo u sebi svoje stvarno ljudsko stanje, a ne ona koju reflektuju na nas suparnici. To je jedini način da se dostignu istine koje potamnjuju materiju i, da bi ih dostigli, potrebno je doći do živog mišljenja, kako bi se, iz njega, pružilo istinsko značenje onome što se manifestuje. Moramo osloboditi svoje kreativno Ja, od onog drugog koje smo stvorili u njegovom okruženju svojim verovanjima, tendencijama, ideologijama i obukama za koje smo bili programirani. I konačno osnažimo svoj duh da ojačamo svoj odnos sa svetom i osnažimo u našem kognitivnom činjenju, tek tada ćemo biti spremni da otvorimo vrata duhovnih sveta i kosmičke mudrosti.

Ako se osvrnemo na Fausta, vidimo kako u njemu živi ta težnja, pronaći znanje o svetu, svo znanje, a to je uzrok pakta sa Mefistom zapečaćenim kapljicom krvi, svog Ja koje se predalo. S druge strane, ako razmotrimo lik Vagnera, u mitskom Faustu, sluga je poverljiv prijatelj majstoru, onaj koji je stalno s njim i deli sve njegove brige, do te mere da ih kasnije može prepričati; međutim, u Gete-u je to samo neko koga "majstor" koristi za svoje ljudske interese. Dakle, imamo dvostruku upotrebu da udovoljimo Faustovom egoizmu, s jedne strane, Mefistu da bi se integrisalo u

njemu znanje fizičkog, a s druge, Vagnera da reši svoje odnose sa svetom.

Ovo preneto na trenutnu situaciju rešava se u saznanju da čovek (današnji Faust) želi da postigne u vezi sa tehnologijom (Mefisto) i sve to podržano uslugom koju mora da mu pruži (Vagner) ekonomija. U ovoj dihotomiji kreće se savremeni čovek, tehnologiji kojom želi da dostigne besmrtnost (veštačka inteligencija) i sve se to temelji, ne uzimajući u obzir ni najmanju odgovornost prema planeti i ljudima koji je trpe, u ekonomiji na putu da mu obezbede sredstva, moć i novac da mu omoguće njegove nedostojne težnje. Ovo je sadašnji trenutak, najbrutalnija stvarnost. Skromno verujem da ako bi Gete bio savremenik ovo bi bili motivi za njegov Faust.

OTKUP(LJENJE)

Ali kao što i u slučaju Fausta, otkupljenje postoji kada se on preda svetu i nastoji da svojim bliskim osobama, kao vrhovni kraj, pruži uzvišenu mudrost u slobodnoj zemlji u nedrima slobodne zajednice. Kad se ta sreća, da donese svetu ono za čim teži ispuni. . . UMIRE.

Anđeli stižu i odvođe njegovo telo da ga odvede u Blaženstvo zahvaljujući ljubavi koja je ispunila njegove poslednje dane, Mefisto želi da mu oduzme dušu, ali hor anđela ga sprečava. Ovo je konačna poruka besmrtnog dela, onoga koji teži svoj život k idealu i time što se isprepliće s njim, svoj život dovodi do kraja, njegova duša je spašena.

Ovaj poslednji deo Faustovog života je onaj koji Rudolf Steiner utelovljuje tokom svog života. Njegov rad i njegov život su donacija čovečanstvu iz borbe, rada i patnje, iz najdublje ljubavi, iz nesebične posvećenosti, iz apsolutne plemenitosti. Dakle, njegov rad nije nešto što bi trebalo jednostavno da se zna, da se uskladišti s aspekta znanja. Budući da ono što od nje dolazi nije nešto zaleđeno. Naprotiv, to je nešto živo i pulsirajuće. Pun života. Nešto što se mora aktuelizovati obzirom na to da počiva u stalnom kretanju, u kome će - zavisno od okolnosti i potrebe - ako je rad odgovarajući i korektan, za svaki trenutak, za svaku epohu, pojaviti

se odgovarajuća poruka. Istovremenost prostora i vremena, gde ono što je opisano poprima odgovarajuću formu za tačan trenutak.

On nam to upozorava, rečeno u Steinerovom radu izraženo je u i na ono što je čoveku u svom vremena bilo potrebno. Ali istovremeno se kaže i piše na takav način da, kako se ljudske potrebe pojavljuju u budućnosti, čitanje istog poprima komplementarna značenja koja nude ono što je čoveku potrebno u svakom vremenu.

To znači da Steinerovo delo nema samo jedno čitanje, već da istovremeno u njemu postoje hiljade čitanja: ona koje svako ljudsko biće stiče i ono što je potrebno različitim vremenima. Iz tog razloga, njegov sastav je poput simfonije koja se podešava u svakom instrumentu (čoveku) kako bi ponudio odgovarajuću melodiju u svakom trenutku događanja.

Zato je rad Doktora blago koje zahteva da se ide, sa poteškoćama u potrazi za dnom okeana znanja, ali kada je jednom otkupljeno, to je još jedan dragi kamen koji je postavljen u Kamenu temeljcu, nikada konačan, uvek u gradnji.

MI Antropozofi smo zidari koji postavljaju svoje KAMENJE u zgradu koja, uvek gradeći se, prihvata precizni i odgovarajući oblik za ambijent epohe. KAMENOLOM nije ništa drugo nego trud, patnja, rad, borba, predanost, posvećenje i, iznad svega, LJUBAV za čovečanstvo sažetim u izvoru beskonačnih staza koje je delo Steinera. SIMULTANOST PROSTORA I VREMENA. UNIVERZALNA LJUBAV.

Antonio Martínez Alcalá

Valencija, Španija, 2020

Tekst preveo Mr Đorđe Savić, Pančevo, 2020